

aan fijnheid, aan innigheid vooral laat zijn typeering toch veel te wenschen; was het niet meer een zich geestig-pratend amuseeren met die menschjes? Niet eigenlijk ten hunnen koste. Daarvoor was hij te goedhartig. Och, wel niemand heeft Hildebrand ooit zoo goed gekarakteriseerd als hij zichzelf in den „wensch” waarmee de „Narede en opdracht” besluit: „Indien het maar een weinigje op U geleek! Het zou dan ook vol zijn van geestige, maar vroolijke en goedaardige opmerking, die niet aarzelt zichzelf in te sluiten; van dien welwillenden lach, die niets heeft van een grijns; het zou dan een toon van aangename gezelligheid hebben, waarbij men zich op zijn gemak gevoelt, en die den lezer zou boeien en bezighouden en naar willekeur stemmen tot heldere genoegelijkheid en ongemaakten ernst! Het is maar een wensch, vriendlief!”

Hildebrand was een volgeling van de engelsche humoristen, van Dickens en zijn tijdgenooten. Als de hunne zijn ook zijn z.g. typen vaak overdreven. Den veelgenoemden Nurks — spreekwoordelijkste van al de Camera-personages — kan ik maar nooit zoo erg onaangenaam vinden; hij is soms grof, ja, tot ploertig wordens toe zelfs, maar eigenlijk noot erg. . . . nurksch; zijn z.g. onaangenaamheden aan het adres van Hildebrand en zijn vriend zijn geen hatelijkheden, maar onfijne plagerijen, waarop die brave jongens veel meer ad rem hadden behooren te antwoorden. Stastok is voortreffelijk, dit stuk over het algemeen het beste, gaafste, van 't geheele boek, Kegge veel minder — ik bedoel het verhaal als zoodanig, zoowel als de meesten der „types”. — Van der Hoogen b.v. is niets, een soort aanstellerige paljas, een doordraaier uit een vrouwenroman, heelemaal geen verleidelijke Don Juan, waar iemand als Henriëtte Kegge verliefd op worden kan! — „Een oude Kennis” daarentegen lijkt mij, in zijn soort, nog door niemand hier overtroffen.

Te zeggen dat Hildebrand, ondanks zijn losheid, toch al dikwijls zijn „dominee Beets” physionomie vertoont, is langzamerhand een

gemeenplaats geworden — wonderlijker schijnt het mij, dat het nog niet veel meer geschiedde in een tijd, toen zelfs de enkele schrijvers, die geen predikant waren, zich het dik-op moraliseeren tot plicht stelden. Natuurlijk is al dat gemoraliseer nu verschrikkelijk verouderd. Maar wat niet verouderd is en nooit verouderen zal, dat is de sprankelende opgewektheid, de zorgvuldige liefde, het entrain, de vitaliteit waarmee dit boek geschreven is. Het leefde, het leeft nog — en daarom zal het ook altijd blijven leven.

Leven, altijd blijven leven. Een bizonderen klank krijgen zulke woorden in tijden als deze, van massamoord en barbaarsche verwoesting. Hoe zal het met Nederland gaan? Ik schrijf dit op den 21^{en} Augustus. . . .

Nederlanders in Zuid en Noord, hoe het ook gaat, laat ons verdedigen ons hoogste goed, ons vrije nederlandsche geestesleven. Noch de russische knoet, noch de pruisische feldweibel hier!

H. R.

□ □ BOEKBESPREKING. □ □

JAN LIGTHART, *Jeugdherinneringen*, Groningen, J. B. Wolters' U. M., 1913.

Een echt hollandsch boek — in gunstigen en ongunstigen zin — dat in vele opzichten aan de Camera Obscura herinnert. Althans de hollandsche jongen van Jan Ligthart en die van Hildebrand lijken op elkaar. En dan worden er ook in deze *Jeugdherinneringen*, gelijk in de *Camera*, vele typische hollandsche toestanden. . . . bepraat, lang niet zoo geestig als in de *Camera* (die trouwens, het mag hier gezegd, wel eens wat gezocht geestig is, en ook wel eens laagbij-de-grond geestig, andersgenaamd grappig of „flauw”) en dikwijls nog wat preekeriger, maar dan ook met veel meer vooropgezette — zij het misschien onbewust vooropgezette! — paedagogische strekking.

Wat een beste man is die Jan Ligthart, zoo denkt men bij iedere bladzij, wat een eerlijke, trouwe kerel, en vooral: wat doet hij zijn best.